

1. Allmän information

Utrikesdepartementet (UD) Enheten för säkerhetspolitik Gruppen för Freds- och säkerhetsfrämjande insatser	Postadress: Utrikesdepartementet UD-SP 103 39 Stockholm
Praktikperiod: 8 september 2008 – 23 januari 2009, heltid	Handledare: Erik Widman 08- 405 59 54 erik.widman@foreign.ministry.se

2. Verksamhetsberättelse

Utrikesförvaltningen och UD ansvarar för Sveriges förbindelser med andra länder. De bidrar till att förverkliga regeringens övergripande mål i utrikespolitiska frågor och är inom Regeringskansliet samordnande instans av den svenska utrikespolitiken. UD:s ansvarsområden är: utrikes- och säkerhetspolitik, bistånd och utveckling, handel och främjande, konsulära frågor, folkrätt och mänskliga rättigheter, arbetet i EU, och samarbetet med länder, regioner och organisationer.

Enligt skriften ”Det här är Utrikesdepartementet” kan man läsa följande:

Den svenska utrikespolitiken ska medverka till frihet, fred, försoning och utveckling såväl i vår egen som i andra delar av världen. Främjandet av demokrati, mänskliga rättigheter och global utveckling präglar utrikespolitiken. Sveriges medlemskap i EU är av grundläggande betydelse för vår utrikes- och säkerhetspolitik. Genom medlemskapet är Sverige med och påverkar EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Den gemensamma utrikespolitiken ger EU en unik förutsättning att arbeta för att minska förtryck och risker för konflikter i världen. Utvidgningen av EU är ett exempel på hur Europasamarbetet kan användas för att främja fred, stabilitet, demokrati och mänskliga rättigheter. Sverige arbetar för att stärka och förbättra arbetet inom FN, liksom för att förstärka FN:s möjligheter till freds- och statsbyggande insatser i olika delar av världen. Sveriges säkerhet bygger på gemenskap och samverkan med andra länder. Sverige är militärt alliansfritt.¹

UD är i Stockholm indelat i geografiska och tematiska enheter i vilket den senare praktiken bedrevs i: enheten för säkerhetspolitik.

3. Arbetsuppgifter och min plats inom UD

Enheten för säkerhetspolitik (SP) på UD är indelat i fyra grupper: Organisationspolicy och analys, Freds- och säkerhetsfrämjande insatser, Humanitär politik och konfliktfrågor och

---

¹ www.regeringen.se/content/1/c6/08/66/87/e92b9eb5.pdf

Terrorism och andra gränsöverskridande hot. Jag arbetade i gruppen för freds- och säkerhetsfrämjande insatser som handlägger alla civila- och militära insatser som sker inom FN, EU, NATO/Partnerskap för fred (PfP) och OSSE. Huvudsakligt tematiskt fokus låg på EU:s civila krishanteringsförmåga inom den europeiska säkerhets- och försvarspolitik (ESFP). Men det har även omfattat allmänna säkerhetspolitiska frågor inom FN, Euroatlantiska partnerskapsrådet, (EAPR), PfP, OSSE och Europarådet.

Arbetets natur och arbetsuppgifter har varierat beroende på gruppens prioriteringar. Nedan kommer ett urval av vad jag bl.a. varit sysselsatt med.

- **ESDC (European Security and Defence College)**

Ansvarig för kursverksamheten inom ESDC som inneburit att samla in och anmäla deltagare till kurserna, samt kontaktperson för de europeiska arrangörerna.

- **CME 08 (EU Crisis Management Exercise 08)**

Varit UD:s insatshandläggare för EU:s krishanteringsövning CME som genomfördes under två veckor. Övningen utspelade sig i ett fiktivt land där EU skulle göra en militär krishanteringsinsats och samtidigt förstärka en redan pågående polisinsats. Inför övningen skapades tre dokument: bakgrundsinformation om övningen, raminstruktion för svenskt agerande i EU-organen och språkregel. Jag författade, beredde och delgav samtliga dokument till alla svenska deltagare inom UD, Försvarsdepartementet, Justitiedepartementet, Statsrådsberedningens krishanteringskansli, EU-representationen och Försvarsmakten.

- **Regeringskanslimöten beträffande svenska fredsfrämjande insatser**

Uppteckning har förts under regelbundna regeringskanslimöten i vilka svenska fredsfrämjande insatser behandlats. Uppteckningarna har sedermera delgivits ett stort antal anställda inom Regeringskansliet och berörda myndigheter.

- **Regerings- och Regeringskanslibeslut**

Jag har under hösten skrivit, berett och föredragit ett antal regerings- och regeringskanslibeslut som berört Sveriges freds- och säkerhetsfrämjande insatser.

- **Instruktioner till EU-representationen**

Ett otal instruktioner (svenska ståndpunkter och handlingslinjer) har skapats, beretts och skickats till KUSP (Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik), Relex (Foreign Relations Counsellors Group) och PMG (Politico-Military Working Group).

- **Utbildningar och besök**

Praktiken gav mig även möjligheten att delta i en grundutbildning om statsbudgeten som hölls för alla anställda inom Regeringskansliet. Studiebesök hos Exportrådet och Livgardet Kungsängen gjordes. Därutöver förberedde jag ett besök och seminarium med anledning av besök av chefen för EU:s civila krishanteringspolicy (DGE VIII), Miika-Markus Leinonen.

4. Egna erfarenheter av praktiken

4.1 Nyvunna lärdomar

Under inledningen av min praktik tog min handledare fram en praktikplan (som delgivits institutionen) som varit vägkarta under hela min praktik. Det har varit bra att ha en grund att falla tillbaka på där ens roll i gruppen och arbetsuppgifter finns nedskrivna. Få av övriga UD:s praktikanter har haft något liknande. Praktiken har gett mig ovärderlig lärdom och kunskap inom en rad områden, men det jag framför allt tar med mig är tre saker: sättet man skriver på inom utrikesförvaltningen, ESFP och UD:s arbetsmetoder.

4.1.1 Konsten att skriva

Uttrycket ”pennan är mitt vapen” blev till verklighet under min praktik. Sättet man formulerar sig och skriver inom utrikesförvaltningen är av yttersta vikt, vilket ett flertal uppteckningar och instruktionsskrivningar vittnat om. Jag har blivit medveten om vikten att använda rätt ord i rätt sammanhang och vad fel ord i fel sammanhang kan få för konsekvenser. Att påstå att det svenska ordförrådet utvecklats ytterligare under praktiken är en underdrift. Att skriva sammanfattat och kortfattat men ändå innehållsrikt är något jag kommer få stor användning av i mitt fortsatta universitets- och yrkesliv.

4.1.2 ESFP

Utrikespolitiskt har jag blivit införstådd med EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP) i allmänhet men kanske europeisk säkerhets- och försvarspolitik (ESFP) i synnerhet. Jag har varit i kontakt med många EU-institutioner som inbegrips i det synnerligen komplexa samarbetet och det har varit intressant att inse vilka processer som styr arbetet. När en forskare söker reda ut en process dyker allt som oftast ytterligare frågor upp på vägen som måste förklaras. Slutligen har man händerna fulla av åtskilliga frågor, alla kanske inte kan besvaras, men man har ändå tillskansat sig en djupare förståelse om ämnet. På samma sätt har en större förståelse erhållits om ESFP under min praktik. Nyvunna lärdomar inom ESFP-området har bl.a. varit vikten av ett aktivt EU-ordförandeskap för att utveckla samarbetet, beslutsmekanismerna, dess samspel och slutligen Sveriges roll häri.

4.1.3 UD:s arbetsmetoder

UD:s arbetsmetoder är ett slags hantverk vars inläring stegrar exponentiellt ju mer man övar. Att regeringen fattar beslut kollektivt blev jag varse om redan under min första dag på UD. Det kollektiva beslutsfattandets yttersta form tas i uttryck genom den (ö)kända gemensambereidningen (”beredning/beredas”). De flesta besluten måste förankras i flera led (grupper, enheter och departement), som medfört att antalet mottagare av instruktioner har varit legio, vilket i stunder av stress emellanåt varit frustrerande.

Många instruktioner eller regerings- och regeringskanslibeslut åtföljs av muntliga föredragningar för enhets- och/eller departementsledning. Dessa fordrar utförlig inläsning av ett visst ämne. Förmågan att föreställa sig vilka frågor den överordnade möjligen kan ställa vid tillfället och vilka svar man bör ge har därigenom övats väsentligt, och i sig genererat än mer kunskap i ämnet.

4.2 Minnesvärda ögonblick

- **EUMM Georgia (European Union Monitoring Mission in Georgia)**

Första praktikveckan på UD var kollegorna i full fart med att handlägga EU:s observatörsinsats i Georgien, EUMM Georgia. Man blev inkastad i en skarp situation direkt vilken passar mig ypperligt. Jag var delaktig i insatsens rekryteringsprocess från svensk sida och det var fantastiskt att se hur insatsen blev operativ den 1 oktober 2008 och hur snabbt EU-maskineriet fungerar väl alla medlemsstater är eniga.

- **Jean-Marie Guéhenno (f d Director, UN Department for Peacekeeping Operations)**

På inbjudan av Carl Bildt besökte den f d chefen för FN:s fredsbevarande styrkor, Jean-Marie Guéhenno, Stockholm i oktober. Jag blev tillfrågad att möta Guéhenno på Arlanda och eskortera honom till sitt hotell. Att få 40 min ensam i taxin med tillfälle att ställa frågor om allt från det stundande USA-valet, studier och norra norrland i Sverige var ett stort ögonblick jag sent lär glömma.

- **CME 08 (EU Crisis Management Exercise 08)**

I egenskap av insatshandläggare handlade jag alla förberedelser inför EU:s krishanteringsövning (för beskrivning av vilka arbetsuppgifter som inbegreps, se ovan). Det var otroligt intressant att följa övningen från första början som gick ut på att förstärka en redan pågående polisinsats, samtidigt som EU-maskineriet planerade för en militär insats. Man fick en fin överblick över hur EU:s krishanteringsförmåga hålls samman. Som insatshandläggare ombesörjde jag även merparten av alla dragningar inför enhetsledningen, vilket var lärorikt.

4.3 Vad praktiken gett upphov till

Praktiken har resulterat i värdefull insikt i hur Sverige kanaliserar sina internationella fredsfrämjande ansträngningar. Under hösten har jag alltmer ställt frågan: vad är det som gör att Sverige väljer att bidra med personella resurser till EU men inte FN och vice versa? Frågan har utmynnats i ett uppsatsämne vars titel lyder: "EU vs. FN: Två internationella organisationer som konkurrerar om Sveriges bidrag till internationella fredsfrämjande insatser". Frågeställning kommer vara: *Varför väljer Sverige att driva en fråga mer i en institution före en annan?* Följdfrågan blir: *Vad är det som gör att Sverige skickar svensk insatspersonal till EU, men inte FN och vice versa?* Uppsatsen har för avsikt att undersöka tre konflikter: Sudan, Kosovo och Aceh. Föreliggande konflikter skall ställas mot varandra och analysera i vilken internationell organisation Sverige varit mest pådrivande.

Tack vare den statsvetenskapliga institutionens delgivning om resestipendiet "Forskriftstiftelsen Theodor Adelswårds minne", skickades i november in en ansökan om medel för att täcka utgifter uppkomna för uppsatsens ambition att bedriva forskning i Bryssel och New York under våren 2009. Praktiken har sedermera inte enkom försett mig med sakkunskap utan även uppsatsämne som ryms inom ramen för nämnda stipendium.

5. Reflektioner kring praktiken och/eller praktikplatsen ur ett statsvetenskapligt perspektiv

Kapitelrubriken ger upphov till ett otal tolkningar varav fyra behandlas kort nedan.

5.1 Beslutsmetoder

UD utgör en del av Regeringskansliet som liksom regeringen fattar beslut kollektivt. Många ärenden gemensambereids vilket innebär att man på ett demokratiskt sätt förankrar beslut på bred front och bereder väg för legitimitet. Men praktikperioden upplyste därtill att gemensambereidningen emellanåt tenderar skapa merarbete vilket är nackdelen med tillvägagångssättet. Man blev varse om den statsvetenskapliga diskussionen ”effektivitet vs. legitimitet”.

5.2 Arbetsmetoder

Arbetsmetoderna på UD skiljer sig kraftigt åt från de statsvetenskapliga. Medan man som forskare har privilegiet att fördjupa sig i enstaka frågor som medför expertis får man sällan tid för detta som UD-tjänsteman. Sverige bedriver en aktiv och mångfacetterad bilateral och multilateral utrikespolitik med korta deadlines som kräver snabba beslut, vilket inte möjliggör samma expertprivilegier.

5.3 Det statsvetenskapliga bagaget

Tack vare det rika statsvetenskapliga bagaget – ”*de omnibus dubitandum*” – det allestädes närvarande ifrågasättandet och förmågan att ringa in det viktigaste – menar jag att man har en god grund att stå på med hänsyn tagen till det intensiva informationsflödet på UD.

5.4 Den internationella dimensionen

Ovan nämndes EUMM Georgia som en av de starkaste ögonblicken jag kommer bevara från UD. Statsvetenskapen i allmänhet och kanske Internationella relationer i synnerhet har utrustat mig med många tillförlitliga teorier och beprövade metoder att analysera världshändelser och processer. Mina upplevelser är att dessa med framgång kunnat tillämpas vid textskrivning och inläsning av rapporter från svenska beskickningar världen över i anslutning till bl.a. Georgienkonflikten.